

A person in a wetsuit stands in the middle of a rushing river, surrounded by dense green forest. The water is turbulent and white with foam. The scene is captured from a low angle, looking down the river. The sun is visible in the upper right corner, creating a bright glow and casting shadows on the water and trees.

Färden går mot Norr

Av Petri Liljeroos

Ett ekipage som sett många fiskevatten.

Färden går mot norr

Lycka stavas inte enbart Älgnäset, det kan även stavas Tornedalen. Mitt första besök till denna landsände var i min tidiga barndom 1966. Jag hann bli 38 år innan jag åter trampade tornedalsk mark.

Min gode vän Kent och jag var på väg till treriksroset för att fylla våra lungor med nordkalottens friska luft. Mil efter mil satt vi åkandes i min lilla fiskebuss. Båten skumpade på släpet som en galen svans. Det är alltid bra att ha en båt med sig. När vi passerade Luleå kändes det som om vi lämnade Sverige och åkte in i det okända. Vidderna var bedårande, att titta sig mätt var omöjligt.

Det var i början på juli 2002 vi slingrade oss norrut med Torneälven som sällskap. Tankar om midnattssolen kretsade nu mer och mer i medvetandet. Hur kommer det att te sig med fullt dagsljus mitt på natten. Nog är våra sommarnätter i Jämtland

ljusa men det här kommer att bli något annat, det var vi bägge överens om. På vägskylten stod det Pajala 10 km. Visst hade man hört talas om Pajala, vem hade inte det men nu var det bara minuter kvar innan vi med egna ögon skulle få se denna ort full av ungar. Ja så hade det i alla fall stått i tidningarna och sagts på riksnyheterna.

Senare den kvällen satt vi på pizzerian Tre Kronors uteservering mitt i Pajala och intog en välbehövlig middag. Efter bara några minuter kunde vi konstatera att dessa uppgifter som nyheterna pumpade ut var felaktiga. Överallt syntes tjejer i varierande ålder. Nä man ska inte lita på allt som skrivs i tidningarna blev vår slutsats. Pajala är som vilken tätort som helst i Sverige förutom att kommunen kan stoltsera med fem orörda älvar. Torne- Muonio- Kalix- Lainio- och Tärendöälven.

Några pinnar ska sättas ihop, hur svårt kan det vara?

Efter att bilen blivit fulltankad och förråden av färskvaror fyllda tog resan mot Kilpisjärvi åter vid. Mätta och belåtna tog vi till höger i Erkheikke och lämnade Torneälven bakom oss. Namnen på byarna blev alltmer svåra att uttala. Smaka på namn som Aareavaara, Kieksiäisvaara eller Käymjärvi. Även om min finska var mer än knackig blev den en ovärderlig hjälp.

De första två milen efter bron över Torneälven var ett inferno av stora vassa stenar. Hastigheten översteg sällan 15 km i timmen vilket utlöste ett regn av svordomar i den lilla husbussen. Man kan säga att punkan hängde i luften.

Vy från rastplatsen ovanför Aareakoski

Båtsläpet studsade vilt och befann sig mer i luften än på urusla vägbanan. Mungiporna trycktes formligen ner bit för bit, kilometer för kilometer. Vagarbetet sög musten ur både människa och bil.

Två timmar senare övergick vägen till asfalt i den lilla byn Kaunisvaara. Humöret började sakteliga återkomma när den mäktiga Muonioälven uppenbarade sig som en hägring framför våra ögon. Rådslaget blev kort, vi stannar vid närmaste rastplats och slår läger för natten. Strax efter att byn Aareavaara hade passerats dök den upp som från ingenstans. Skylten med granen och det lilla bordet. Vid kanten av Muonioälven låg gläntan som kom att förändra mitt liv. Det splitternya förtältet försöktes först att resas på manligt sätt utan hjälp av den skiss som beskrev tillvägagångssättet. Kent bad mig flera gånger att ta hjälp av monteringsanvisningen men utan att fånga mitt gehör. Hur svårt kan det vara att sätta ihop några rör.

Motvilligt insåg jag efter 1 timmes famlande att Kent kanske hade rätt. Om jag bara fått göra det i lugn och ro men OK ta fram anvisningen då. Jag var besegrad men att erkänna det kom inte på tal, aldrig. När arbetet med det bångstyriga förtältet var avslutat blev det dags för kaffe samt en rejäl gnutta starkt. Med rykande kåsor satte vi

oss på älvbrinken med fötterna doppade i det 18 gradiga vattnet. Efter några klunkar av det specialpreparerade kaffet kom lugnet som öppnade för en klarsynthet av sällan skådat slag. Ord var överflödiga när upplevelsen av närvaro tätnade. Ett ljudligt plums 50 meter ut i vattnet väckte oss ur den meditativa slummen.

– Hörde du? utbrast Kent och sträckte fram verkligheten till mig som på en bricka. Detta plums var något annat än jag någonsin hört. Ljudet resonerade i de lägre frekvenserna av Hertz-skalan. Vad än som skapat detta ljud måste varit stort och tungt, ja något kolossalt. För första gången i mitt liv skakade jag ovetandes av laxfrossa. Våra blickar följde intensivt svallvågorna fiskens återinträde lämnade i älvens vatten. Det var då det hände igen. En silverfärgad kropp sprängde sig upp mot himlen. Likt ett gnistregn reflekterade de fallande vattendropparna midnattssolens tunga sken. Laxen befann sig helt över ytan innan den sakta kantrade över på vänster sida för att söka sig tillbaka mot sin naturliga miljö. Ett ögonblick av tyngdlöst silvrigt svävande väckte krafter jag omedvetet burit i mitt inre. Tydligheten var total, det gick inte att missförstå. Hjärtat bultade i bröstkorgen när mina sinnen ställde upp i full beredskap. Det var här, och just i denna stund mitt liv som laxfiskare tog sin början. Jag var fast i ett grepp som antagligen aldrig kommer släppa. Hans Lidmans boktitel "Fisket i våld" var ej längre märklig.

När det bara är du och fisken stannar allt omkring dig.

Som en liten prick på Kilpisjärvis vattenspegel sågs Kent tuffa fram.

Vi lämnade den underbara rastplatsen vid Muonioälven efter några dagars vistelse. Tillbaka i framsätena ångade vi på mot Karesuando, längre än så kommer man inte körandes på svensk väg.

Efter ett kort stopp på Sveriges nordligaste bensinmack lyckades vi komma igenom tullstationerna som kantar bron över gränsälven. Den sista biten till källflödet heter älven Könkämäälven. Nu var det dags att nöta finsk asfalt de återstående tio milen till Kilpisjärvi. Varje molekyl, varje atom i kroppen vibrerade av längtan, äntligen blev drömmar till verklighet. Enstaka moln avtecknade sig mot den blå himlen. Inspirerade av omgivningen kunde vi knappt vänta tills vi kom fram. Tre riksröset hade länge figurerat i resetankarna men alltid blivit utbytt mot närmare mål. Vi bestämde oss för att sjösätta båten så fort som möjligt och sedan mitt i natten bege oss till röset. Det fanns inget intresse av att göra besöket tillsammans med en hord av turister, det var i egen regi eller inget. Mängden stora husbilar som trafikerar dessa trakter var oräkneliga. Nordkap hägrar ofta för sydeuropeiska turister och vägarna dit är få. Genom det insektsdraperade fönstret urskönjdes en samling vindkraftverk på ett högt berg, nu var vi nära. Kilpisjärvi är inget stort ställe, inom loppet av en minut syns byn i backspegeln. Ett bra ställe för sjösättning blev prioritet ett. Nedanför hotellet där turistbåten låg vid sin brygga fick duga. Efter ett svettigt rattande och backande befann sig släpet så nära vattnet det bara var möjligt. Några bybor följde våra förehavanden mycket noggrant. Antagligen hade de i barndomen aldrig hört uppmaningen att det

är fult att stirra. Ok vi drog väl till oss uppmärksamhet genom att mina kunskaper om backande med släp plötsligt var försvunna. När man är pressad är det lättare att göra fel än rätt. Med illröda kinder blev jag till slut tvungen att visa mig utanför bilen. Jag såg att publiken drog på smilbanden. Desto fortare jag kommer härifrån desto bättre. En mardröm i vaket tillstånd. Vi hade rekat en parkering i den norra delen av Kilpisjärvi där det fanns gott om plats för att ställa upp bussen med tillhörande släpvagn. Kent fick till uppgift att köra båten från sjösättningsplatsen medan jag med rusande motor klättrade uppför den branta backe som ledde tillbaka upp till huvudvä-

Majestätiskt håller fjället Paras koll på besökarna.

gen. Fadäsen med backandet malde fortfarande i min skalle, hoppas jag kan skratta åt det, kanske redan ikväll.

Den västra viken i Kilpisjärvi lockade med en kraft vi ej kunde motstå. Middagen fick bli något snabblagat, att onödigt förlänga tiden till avfärd var otänkbart. Vattentemperaturen låg under 10 grader vilket fick oss att tänka på konsekvenserna vid ett eventuellt och högst ofrivilligt dopp. Vi är båda vinterbadare men skulle det hjälpa? Nu har det aldrig hänt än att båten kapsejsat men någon gång kommer det med all säkerhet att inträffa. Kaffet hade nu sjunkit klart, våra magar var spända efter ett häftigt intag av makaroner samt de traditionsenliga köttbullarna. Enhandsmat kan ofta leda till fördärvet, ork och ambition rinner av en som vattnet på en gås. Nu var det nära men två kåsor rykande hett kokkaffe fick oss att återvända från mättnadens dåsighet.

Kartan studerades noggrant efter intressanta mål, bredvid stod en ny panna kaffe ovanför den blå gasollågan. Ett par timmar senare runt tio-snåret på kvällen dånade fjälltopparna i ett majestätiskt rödaktigt sken. Tiden var kommen, packning på. Utombordaren startade på första rycket som om den också hade en längtan att komma iväg. Det kristallklara vattnet väckte en nyfikenhet samt en beundran över hur vacker vår värld fortfarande kan vara. Myggorna satt nog och väntade på vår ankomst. Ett moln av blodsugare hälsade oss mer än välkomna.

Flaskan med en blandning av hälften beckolja och hälften djungelolja fiskades fram ur västens framficka i hast. Doften av tjära fick trovärdigheten att stegra i högan sky. Koltaluokta sommarviste på andra sidan viken såg övergivet och tomt ut. Vi fundera-

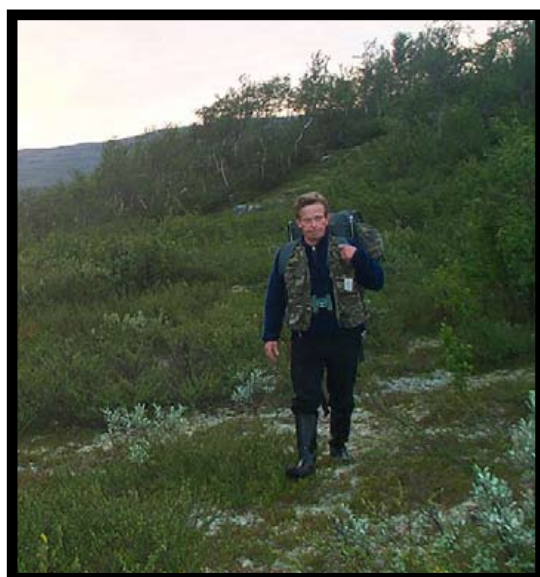

Är jag i Sverige, Finland eller Norge?

de ett tag på om samerna var där men låg och sov. Inga hundar hade reagerat på vår närvaro så kanske var vi ensamma här.

Marschen mot den gula cementklump som huserat på näthinnan senaste tiden var lättsam. Det syntes tydligt att mängden besök av hugade turister var stort. Av allt att döma var vi och myggen de enda som befann sig här på toppen av Sverige just vid denna tidpunkt, det var vår tid. Ett förfärligt trumpetljud rakt ovanför fick våra blickar att blixtnabbt höjas. Ett litet stråk av fjällgäss var ute i ett gränslöst nattsuddande.

- Tänk om vi fick se en järv förflytta sig längs fjällranden, sa Kent med en tydlig önskan i rösten.
- Jag har sett alla de stora förutom just järven, fortsatte Kent samtidigt som hans blick

Lättrampat på toppen.

vandrade längs branterna runt om oss.

Jag såg en längtan i Kents uttryck och önskade tyst att hans förhoppning skulle be-
sannas. Wolverine, järven är tuffhetens sanna bärare. Att rå på storlufsar som full-
vuxna brunbjörnar gör att min hatt åker av alla dagar i veckan. Längs den strandnära
stigen såg vi båtar med kölar förstärkta av aluminium uppdragna halvvägs ur vattnet.
Nätandet efter röding är ett viktigt födotillskott för traktens samer.

Som vi hade längtat till detta ögonblick.

Då, plötsligt likt en uppenbarelse dök den knallgula klumpen upp mellan en trasslig
hop av knotiga fjällbjörkar. Hjärtat slog ett extra slag, som en förstärkning av stundens
allvar. Allt runt om oss försvann i bråkdelen av en sekund för att göra plats åt
ett minne som ska bäras resten av livet.

En lång resa hade nu nått sitt mål. Mina förväntningar var stora men att de skulle
överträffas till den milda grad att en närmast religiös känsla omfamnade mig var
oväntad.

I samma minut som vi stod absolut stilla och beskådade detta monument bröts tyst-
naden av fjällrävens ekande rop mellan bergsväggarna. Fortfarande idag hörs samma
ljud bara jag blundar och tänker mig tillbaka till denna magiska natt. Försiktigt med

Fridfullhetens altare.

blicken fastnaglad på det nästan överkligt gula närmade vi oss gåendes på de gråna-
de spångarna. Dessa var perfekt utlagda över den myrbelagda jordmån som omgär-
dade detta gränsernas skärpunkt.

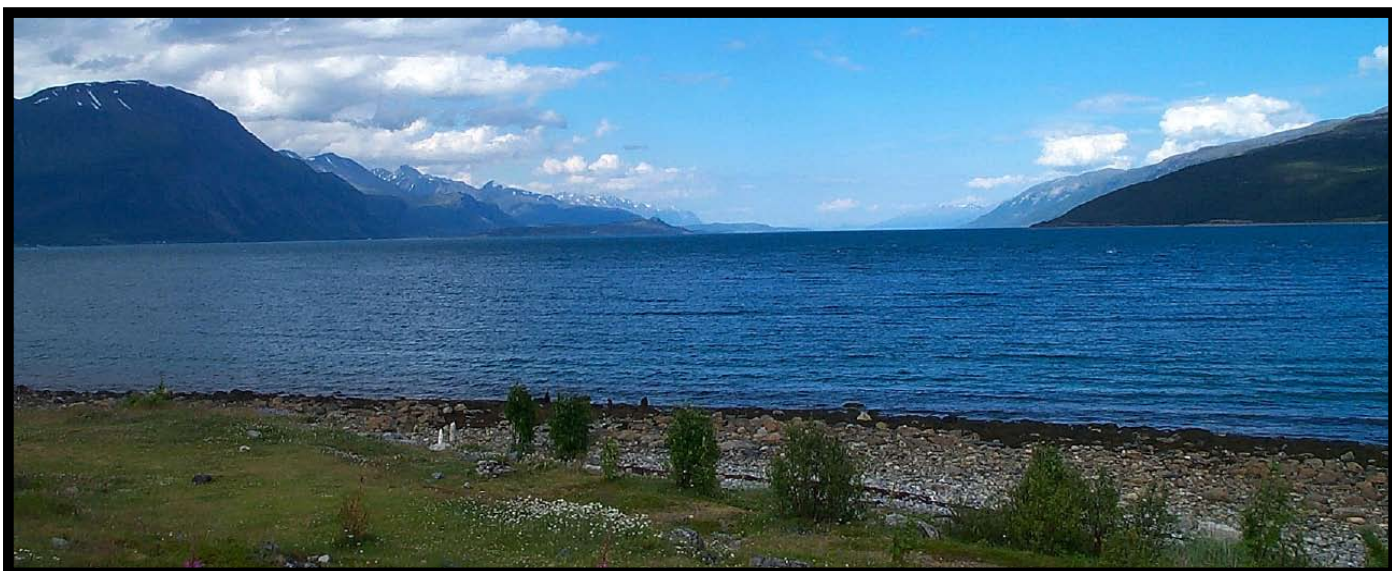
Tube med flugspöt, ett egenmonterat Sage RPL+ 10 fot klass 4 pockade på upp-
märksamhet som spred sig från handen till nerven som styr fiskesuget. Att dra tafsen
genom spöringarna här på Sveriges tak kändes stort, såpass att de darrande fingrar-
na försvårade uppgiften avsevärt. En knottimitation i storlek 14 fick äran att komma
upp ur flugasken. Jag hade ingen aning om den skulle fungera här men min tilltro till
flugan i sig gjorde att tvivlets tankar fick ge vika. Med en medhavd tång knipsade jag
av kroken innan krokbojen, jag hade ju inget fiskekort. Om detta ändå räknas som
tjuvfiske får jag väl stå mitt kast. Påslaget var allt jag var ute efter, bara påslaget.
Timmarna gled iväg och tillbakafärden blev oundviklig. Både jag och Kent hann dock
svära en ed att vi skulle återkomma, när blev inte sagt men snart. Fluglinan vevades
helt in och rullen kopplades bort från spöet nu återstod bara marschen mot båten och
en god dags sömn. Med en sista blick över axeln blev mötet med röset blott ett minne
att vårda. I djupet av våra sinnen var vi förändrade som människor, ett nytt kapitel
var skrivet. Väl ståendes framför den lilla röda husbussen, letandes som vanligt ef-
ter nycklarna kurrade magarna samstämmigt. Kastrullen med den kvarvarande röran
av makaroner och köttbullar åkte snabbt upp på gasolspisen. Beväpnade med varsin

sked och kastrullen emellan oss på bordet började så kampen om födan. Vem som hann få i sig mer än den andre var det enda som räknades. Nu skulle dåsigheten inte motas med starkt kaffe, istället välkomnades den liggandes i sovsäckens trygga famn.

Som förändrade själar tog vi sikte mot nya mål.

Senare den dagen for vi över knixen vid gränsen och en nerförsbacke av rang tog vid. Slutligen möttes vi av den norska fjorden Lyngen, men det är en annan historia.

Skibotn, där havet tar vid.